

Tisztelet Szerkesztőség!

Rekvium egy nagy múltú iskoláért

Öröm és fájdalom vegyül érzéseimbe, amint olvasom a Magyar Nemzet érdekes írásait az ötéves százados évfordulóját ünneplő két fővárosi középiskoláról, az Eötvös-ről és a Toldyról. Ezembe jut az én iskolám, az Alma Mater, amely ugyancsak ezekben az években ünnepelhette volna születésének 15. évfordulóját, ha a hagyományok iránt érzékeny, korábbi művelődéspolitikai gyakorlat a századik születésnapja előtt egy évvel meg nem szűnne. A szegedi Baross Gábor gyakorlati gimnáziumról van szó, amelyet 1950-ben töröltek el. Helyén most — az egyébként szükséges és érdemes munkát végző — Vedres István építőipari szakközépiskola működik. De hogy mennyire indokolatlan és elhamarkodott volt a nagy történelmi múltú gyakorlati — vagyis tanítóképző feladatot is ellátó — gimnázium megszüntetése, megmutatta, hogy néhány év múlva új gyakorlati kellett nyitni. A Ságvári Endre gimnáziumot.

A Baross Gábor nevét 1922-ben fölvetett iskola gyökerei közvetlenül a szabadságharc előtti esztendőben kapaszkodtak meg a reformkori művelődés talajában. Ekkor kezdte meg működését a nemzeti iskola; az elnyomatás idejében éppen neve miatt nem folytathatta tevékenységét. Így 1951-ben városi alreáliskolává alakult, s ettől kezdve most már megszakítatlanul neveitől évről évre a szegedi és a dél-magyarországi ifjúság nemzedékét majdnem egy évszázadon át. 1870. január 11-én a Szegeden élő Eötvös József kultuszminiszterrel megállapodott a város, hogy az 1869-ösztől állami főreáliskolaként működő iskolának modern épületet emel, az intézet 22 tanára és 569 tanulója 1873. október 6-án költözhetett be a Dugonics téri főépület palotába, a mai központi egyetemi épületbe. 1875-től állami főreáliskola lett az intézményből. Az 1879. március 12-i árvízkor a főreáliskola a menekülők egyik menedékhelye lett: több mint 2000 hajléktalan helyeztek el benne.

Az árvíz utáni újjáépítéskor Tisza Lajos királyi biztos hivatalai számára, 1880-ösztől pedig a Somogyi Károly esztendői kanonok adományából létesült városi könyvtár — a mai Somogyi-könyvtár — részére is otthont kellett adnia az iskolának. Majd pedig az ekkor fölállított királyi főreáliskolának kellett átengedni az egész épületet. Ekkor költözött a főreáliskola végleges helyére, az 1894-ben fölépült Horváth Mihály u. 3. sz. alatti sarokházba.

Az iskolatípus további változásainak megfelelően a főreáliskola 1934-ben reál-gimnáziummá, 1935-től gimnáziummá alakult át. E sorok írója ennek az első gimnáziumi osztálynak volt — egy életre hála — diákja. Az 1921-ben Szegedre költözött tudományegyetem szolgáltatában már 1932-től fogadta az iskola a tanárjelölteket tanítási gyakorlatra, 1941-ben pedig hiva-

talosan is gyakorlati gimnáziummá minősítették.

Ennek az iskolának volt tanára Babits Mihály (1906–08), Banner János (1920–23), Bauer Simon (Balázs Béla apja) (1875–1890), Bodnár Zsigmond, a későbbi neves egyetemi tanár (1871–1872), Bródy Mihály, a forradalmak neves szereplője, utóbb a vajdasági hírlapíró, a Magyar Nemzet munkatársa (1908–19), Csonka Ferenc vegyész, a paprikaminőségértetőre, Csonka János bátyja (1873–1911), Czimer Károly, Szeged történetének tudós kutatója (1910–21), Czöger Alajos, a hazai fizikai kutatás és tanítás jeles úttörője (1874–91), Czölgér Kálmán, Móra Ferenc múzeumi munkatársa, kiváló biológus (1914–48), Ernyei Jenő, a Fekete kolostor lakója (1911–40), Falábú Jenő, József Attila makói tanára (1839–46), Hegedűs Pál, Babits elődje, akit Görgey Artúr a Budapesti Szemlében közölt tanulmánya alapján áll-név mögé rejtőzött „nagy stratégának” vélt, s aki Tolstoj *Mi a művészet?* című könyvét fordította; a kinek könyvtárából angol műveket Babits is vett (1896–1906), Horváth István igazgató, aki Röntgen felfedezése után pár héttel, Eötvös Loránddal egyidejűleg állított elő röntgensugarakat (1872–1919), Krammer Jenő, a Sároli mozgalom tagja

(1940–46), Szabó Pál Zoltán, a Dunántúli Tudományos Intézet későbbi igazgatója (1941–43), Ványi József, az újszegedi rózsza- és gyümölcs-fakultúra úttörője, Balázs Béla kedves tanára (1870–1901).

A tanári kar néhány tagja — majdnem mind egyetemi vagy főiskolai tanár, docens lett közben — nyugállományban ugyan, de ma is szorgos tudományos tevékenységet folytat.

Nehéz volna megnyugtatóan teljes névsorba szedni az iskola kiváló tanítványait: félt, hogy kihagynék néhányat, s akaratlan is megbántanék némelyeket. Balázs Béla nevét már úgyis említettem: jelképezze hát ő, hogy kiket bocsátott ki ez a kitűnő iskola. Utolsó igazgatójának, Fibrás Oszkárnak el nem évülő érdeme, hogy csálhatatlan érzékkel tudta az ország minden tájáról összehozni a harmincas-nyolcvanas évek legkiválóbb tanáregységét. Az iskolának értékes ritkaságokat is tartalmazó könyvtára volt (Juhász Gyula 1918–19-ben onnan kölcsönzött; a kölcsönzött lapot megőrizte a Somogyi-könyvtár Kéltényi-gyűjteménye); Czölgér Kálmán szenvedélyes hivatásszeretéből páratlan természetrajzi szertár; őrizte meg Horváth István röntgenképeit is... Mindez eltűnt, amikor az iskolát megdöntötte a megszüntették.

Péter László

Pécsi művészek lakásgondjairól

A százhatvanháromezer lakosú Pécsnek, mint Baranya megye kulturális központjának több egyeteme, számtalan új lakóegysége, és a centrum szívébe éltet nemzeti rangra emelkedett színháza van. A társulat tagjai az ország minden részéből verbuválódtak össze. Van aki egy évre, van, aki több évre szerződik a színházhoz. A munka és a színház szeretete köti őket a városához. Közös gondjaikon pedig — úgy mint a lakáskérdés — a színház vezetősége és a városi tanács művelődési-ügyi osztálya próbál segíteni. Ennek keretében kötötték meg a Baranya megyei Építőipari Vállalattal azt a szerződést is, amelynek értelmében harminc fiatal művész kapott lakáslehetőséget az EM Munkásszállóban. Otthont azonban nem tudtak teremteni a szállón belül, mert annak érthetetlen szabályzata lehetetlen né tette magánéletük zavartalanosságát. A napirenden levő

konfliktusok — a lakók és a szálló gondnokai között — olyannyira elfajultak, hogy a művészek kis csoportja a városi tanács művelődési-ügyi osztályának vezetőjét, Csorba Tivadart kereste fel panaszaival. Ugyanis a szobák bérleti díja igen magas ahhoz a szolgáltatáshoz képest, amit a szálló nyújt lakóinak. A szobák havi bére 2400 forint, ebből 600 forintot fizetnek a fiatalok és a fennmaradó 1800 forintot osztják a színház vezetősége, valamint a tanács művelődési-ügyi osztálya.

S most felmondás előtt állnak a fiatalok, mert — a szálló vezetőségének közlése szerint — számukra egy előnyösebb ajánlat kínálkozik. 3200 forintos havi bért köthetnének újabb szerződést, ha a színház dolgozóinak felmondását érvényesíthetnék, amire utónémetlen keresik az okokat.

Jelenleg a helyzet gyors megoldásra vár.

Török Éva

Barlangterápia

A tavaly november 22-i számban megjelent dr. Dongó Pál: Barlanggyógyászat című írása.

Személyemmel kapcsolatos visszaemlékezésem köszönöm. A barlangkutatás felismerése és kikísérletezése hosszú éveken át tartó, több szakértő együttműködése nyomán történt. Dr. Jakucs László geológus ismerte fel elsőnek, hogy bizonyos légzőszervi megbetegedésekben szenvedő dolgozóknál a barlang térségében a betegség tünetei fel-tűnően csökkentek. Jelzésére elsőnek dr. Kirchnopf Már-

ton reagált; majd a Borsod-megyei Szénbánya Vállalatok anyagi és erkölcsi támogatása nyomán született meg a Békébarlang jászvölgyi bejárója. Jászvölgy megépült egy 35 személy befogadását biztosító korszerű bányászuduló. Személyes irányításom mellett indítottuk el 1959-ben a szervezett gyógykúráztatásokat, elsősorban bányászbetegségeik részére, majd évről évre gyarapodó hazai és külföldi jelentkezők számára. A Békébarlangot 1969-ben minősítette hivatalosan is gyógybarlanggá az Egészségügyi Minisztérium. A barlangterápiát 1974 januárjában történt nyugdíjba vonulásomig végeztem. Ezt az időszakot tartom 43 éves orvosi pályafutásom legértékesebb szakaszának. A barlangterápia hasznosságáról több ízben adtam számot, így 1972-ben a Nemzetközi Barlangi és Barlangterápiai Szakbizottságának Magyarországi (II.) Szimpoziumján tartott előadásomban.

Amikor dr. Jakucs László, dr. Kirchnopf Márton és a Borsod-megyei Szénbánya Vállalatok igazgatósága gazdasági és szakszervezeti szerveinek egy új gyógytényező kialakítása terén nyújtott segítségükért köszönetet mondtok, ugyancsak köszönet illeti az Edelényi Tudógyógyintézet, a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei KÖJAL orvosait, valamint egészségügyi és laboratóriumi dolgozóit, akik odaadó munkájukkal ezen új gyógytényező kikísérletezésének értékes hátterét képezték.

Dr. Szoboszlai Ferenc
ny. megyei üzemi főorvos

Érdekességek a

idei 1. számából

Interjú Kiss István szobrászművésszel a gicseről
Mezőségi himzett párna
Makramé tarisznya
Játékba bálruhában
Buklő-garbó zsebes övvel
Kardigán és mellény géppel kötve
Horgolt kalap
Kötött tavaszi kabátok kapucnival, kendővel

és még sok minden más
a Füрге Ujjak 1. számában

Rejtélyesárak

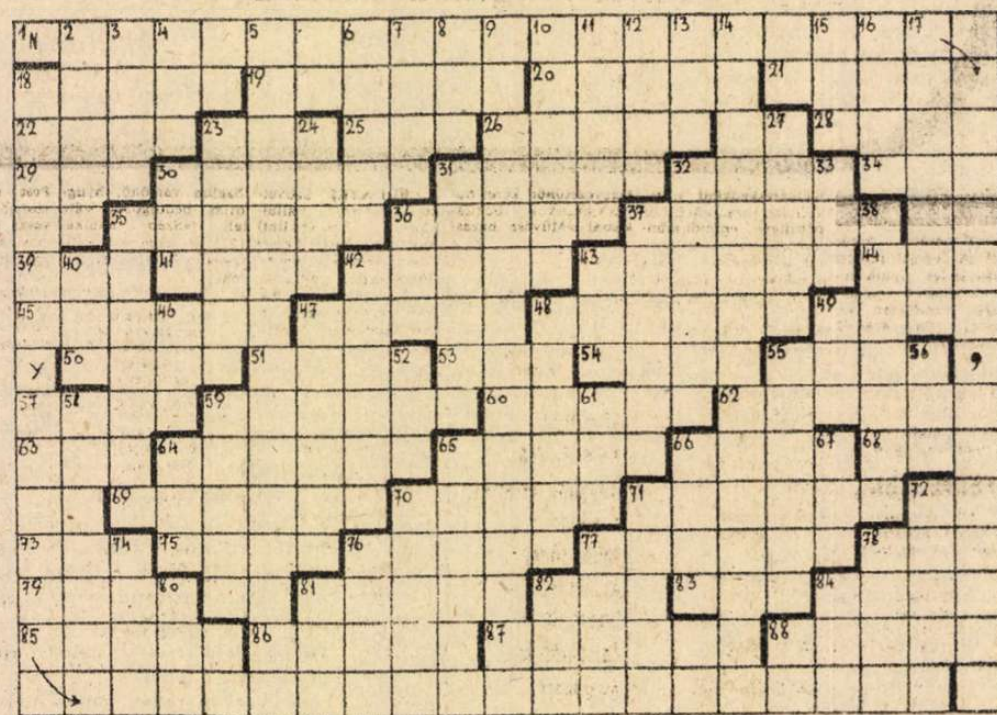
1. A Hradcsinban, a prágai várban van egy XIV. századi lovasszobor, amelyet a magyar Kolozsvári testvérpár, Márton és György készített, s amelynek pontos mása Budapest, a Halászbástya alatt látható. Milyen állattal viaskodik Szent György a szobron?
a) kígyóval
b) sárkánnyal
c) póllal
2. A Szóvenyában (Jugoszlávia) utazó turisták számára különleges látnivalót kínál a posztójai barlang, ahol a természet formateremtő ereje és az emberi fantázia jóvoltából a képzőművészekben emberi, állati, és építészeti alakzatokat fedezhet fel a látogató. Miből „építkezik” a posztójai barlang?
a) jé
b) só
c) cseppkő
3. A lengyel tengerpart legújabb, legforgasabbabb fürdőhelye a széles tengerparti homokszalv rendelték Sopot. A nyári estéken zenétől visszhangzik a város, mely a közelmúltban zenei rendezvénynek ad otthont. Mi ez a rendezvény?
a) Nemzetközi Operafesztivál
b) Nemzetközi Dalifestivál
c) Nemzetközi Népzenei Fesztivál
4. Szorgalmas bányászok és parasztok éltek abban a csehszlovákiai kis községben, amelyet 1942 júniusában a hitleri fasiszták a földdel tettek egyenlővé. A kis bányászközség ma újra él, virázik. És viráznak a rózsák is, amelyek a romok helyén kőbányász óráskorok békeharosai állítottak el. Hol van ez a rózsálgát?
a) Terezin
b) Lidice
c) Olomouc
5. A helyes megfejtést beküldők között öt darab 300 forintos, a Szivárvány Aruház Váltalat üzleteiben beválható vásárlási utalványi sorsolunk ki.

PÁLYÁZATI SZELVÉNY

1979. január 28.

Beküldési határidő: február 5. Cím: Lankádó Vállalat Reklam-szerkesztősége, 1073 Bp. Lenin kr. 9-11. A címzésnél kérjük ráírni: Magyar Nemzet pályázata. A megfejtést és a nyertesek névsorát február 6-1. keddi számunkban közöljük.

KERESZTREJTVÉNY

PLUTARKHOSZ

Plutarkhosz görög filozófus és történetíró (kb. i. sz. 46–120) egyik szép mondasát idézzük rejtélyünk számára. 1. és a függőleges 18. számú sorában.

Vízszintesen (kétbetűsök: KI, AR, AR, HE, TE, NB). 18. Női név. 19. Egyiptomi város a Nilus partján. Hozza közele a legmagasabb piramisok és a sziklás (ismertebb néven Gizeh). 20. Rómából, latinul. 21. Küdnő színház (Zsuzsa). 22. Dívajelző. 23. Magas török tiszti rang. 24. Kanálajtás. 25. Alatti, közötti, németül. 26. Szervezetünk motorja. 27. Község. Torbágy testvére. 28. Hajóhad. 29. Nagy-Britannia teljes nevének egyik szava. 30. -osóvíz puská. 31. Kabát közepe. 32. Pal-ragas. 33. Franciaország legfontosabb hadikikötője a Bretagne-félszigeten. 34. Folyékony üzemanyagot vesz fel (falatozik, eszik, iszik). 35. Más betű. 41. Bevezetési női név. 42. Valaki, valami felé. 43. A kommunista ifjúsági mozgalom — partizánként hősülhált hajt — szervezője (György). 1907–43. 44. Fűző város svéd néven (Turku). 45. Korábban népszerű színház (Honn). 1898–1963. 46. Homlok: gondabárdza, névelővel. 47. Faépület. 48. Izmos, szikár személy. 49. Költői termék. 51. Komor parányi nevűhatalom. 52. Cicero ezzenmű betű. 53. Férfi név. 54. Község a Bakonyban. 55. Illusztráció. 56. Szomorúság, névelővel. 60. Algériai kikötővárosból való. 62. Női név (Július tiszne-gyedike a napárban). 63. Kel betű. 64. Pepecsel, piszmog valami. 65. Virágok és a tavasz istennője az ókori római mitológiában. Szép női név is. 66. Bugás virágzatú szürkészöld fű. 68. En vagyok, angolul (I am). 69. ... a nő (cherchez la femme). 70. Néhány személyből álló önéletrajz egyestestest. 71. Fodros vagy hullámos toledő női ruhakelmé. 72. Címszerűtől való. 73. Jóbarátunk, pártunk. 74. Gyermekesen tapasztalatos láv szor-repét alakító színész: szende. 77.

A szerencsésömből kihúzza a lottó nyertesárait. 78. Kalória, rövidítéssel. 79. Becézett női név. 81. Dohányos vagy cigarettázás szlenec. 82. Latin nyelvtani eset rövidítése. 83. Katonaszti rangrövidítés. 84. Fokozott jóindulat. 86. Angol költő (Edward, 1883–1965). Eji gondolatok című műve nagy hatást gyakorolt az európai költészetre. 86. Izraeli kikötő az Akabai-öbölben a Vörös-tenger partján. 87. Főnői királylány, akit a görög-római mitológia szerint Zeusz bíka alakjában elrabolt és Kréta-ba vitt. 88. Kiváló angol író (Daniel); a Robinson Crusoe című világhírű regény szerzője.

Függőlegesen (kétbetűsök: LA, VL, KC, GE, PE, DE). 2. Elzokog (valami panaszt). 3. Tolna megyei község. 4. Becézett Árpád. 5. Rövid filmjáték volt. Azárdi Gáborral a főszerepben. 6. Megpörkölődött, elszénesedett. 7. Ünnepeit színházban, filmszínházban. 8. Megvan! erről rímerek. 9. Oscar-díjas kiváló angol színész és rendező. 10. Idegen férfinev. 11. Szemléltet. 12. Szeged, németül (Niet). 13. Rén betű. 14. Velős, ómor mondandó. 15. Vért. 16. Látvány. 17. Szereplő. Az ezeregy éjszaka meséiből. 23. Minden részlete gondosan kiterjed. 24. Konvhai edény, névelővel. 27. A XI–XII. században Dél-Amerikában létesült indián birodalom uralkodói, illetve az akkori uralkodó osztály tagjai. 30. A fluor és a lantan vegyület. 31. Szemesek-kristályos mélyégi kőzet. 32. Meg nem határozott vagy ismeretlen tárgy, dolog, történet. 33. Hálftaja. 35. Szerzetesek. 36. Abrák közepe. 37. Európai főváros. 38. Tízszáztöt, vízmentes gyapjúszál; a vegy- és illatszertár fontos alapanyaga. 40. Mű. a költők nyelvén. 42. Régi írószók. 43. Nagyobb kosár. 46. -földesörös: Hátó-In-dianák a Számi-öböl és az Andam-tenger közötti alkalmi-terület. 47. Segítő. 48. Betűk. 49. Szék. 50. Szék. 51. Szék. 52. Német szörzökép. 56. Dal

betű. 58. Francia mérnök, aki elsőnek repülte át a La Manche-csatornát (Louis, 1872–1936). 59. Idegen férfinev. 61. Angyalrang. 64. Szovjet-orosz regényíró. Volokalamazki országút című regénye a fasisztáktól támadott Moszkva hősi védelmét ábrázolja megragadó formában. 65. Régi kovás puská. 66. Ebbe az irányba. 67. Rag. ról párja. 70. Magas nyakú, háromnegyedes női blúzajtás. 71. Az idősebb szovjet sakknemzedék egyik legkiválóbb tagja (Alekszandr). 72. A szövetséget zsebel. 74. Fűző. Zoltán. Szerkesztette. Csehszlovákiában 1901–35-ig megjelent marxista szellemű kulturpolitikai és irodalmi folyóirat. 76. ... turbare circulos meos! A számításban elmerült Arkhimédész szava a városát predíció római katonákhoz (azaz: ne zavard körmeit). 77. A földnek kettő is van. 78. Tízszázszék. 80. Információ, röviden. 81. Differencia kezdete. 82. Két együtt szereplő színész. 84. Veszteget.

Való Emil

Beküldendő a vízszintes 1. és a függőleges 18. számú sor megfejtése. Határidő: február 7.

★

Január 14-i számunk keresztrejtvényének megfejtése: Miért kezdett ki egyszerre két emberrel? — Mert egynek túlságosan sok lettem volna.

Tíz-tíz lottószelvényt nyertek: Budapestiek: Friss György, dr. Hajnal Jánosné, Kálmán Lászlóné, Kiss László Tibor, Kozma Magdolna, Majdányi János, Mezei Krisztina, Sebők István, Szónyi György, Vikman Lajosné.

Videkiek: Barna Eleonóra, Cibakháza; Berces Ferenc, Salgótarján; Galambos Ferenc, Vác; Gloetzer Gáborné, Látatlan; Hód-gyú Gyuláné, Kenderes; Nagy De-zsó, Taktakarkány; Puska József-né, Pécs-Mező; Stanyó Ferenc, Győr; Székely Rózsa, Szeged; Varga István, Cegléd.

A nyertesek a lottószelvényeket postán kapják meg.